

УДК 37.014.3-024.87

Сніжана Куркіна

Центральноукраїнський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка
ORCID ID 0000-0002-2009-1590

Віталій Журавльов

Центральноукраїнський національний технічний університет
ORCID ID 0000-0002-9146-5430
DOI 10.24139/2312-5993/2021.05/060-071

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНІХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

У статті зроблено спробу дослідження особливостей впровадження й перспектив розвитку дистанційного навчання в Україні. Доведено, що дистанційна освіта є перспективним і актуальним напрямом розвитку освітніх систем, однією з вагомих складових реформування освіти не лише в Україні, а й у світі. Отже, метою авторів стало підвищення уваги до дистанційного навчання як засобу протидії кризовим епідеміологічним ситуаціям, обґрунтування нових освітніх можливостей такого типу навчання.

Ключові слова: освіта, дистанційна освіта, дистанційні технології, реформи, вища школа, наука, інновації.

Постановка проблеми. У сучасному світі освіта – складне й багатоманітне суспільне явище, сфера передавання, засвоєння й перероблення знань і соціального досвіду. Освіта є одним із найдавніших соціальних інститутів, виникнення якого викликане потребами суспільства відтворювати й передавати знання, уміння, навички, готувати суб'єктів соціальної дії для вирішення економічних, соціальних, культурних проблем, що стоять перед людством. Розвиток освіти є однією з найскладніших, найактуальніших проблем сучасного українського державотворення. Без сучасної, належним чином організованої системи освіти держава, народ і культура не мають майбутнього. І, навпаки, ефективна освіта є саме тим імпульсом, який збуджує творчість, спонукає людину до дії, виховує спосіб життя, відповідний до цивілізаційних форм і способів його організації та здійснення. За твердженням В. Кременя, освіта повинна готувати: демократичну, знаннєву, інноваційну людину з інноваційним типом мислення, культури, діяльності; самодостатню розвинуту особистість; людину, здатну ефективно жити й діяти в глобалізованому середовищі; технологічну і ціннісно орієнтовану людину (Кремень, 2006).

Реформування освіти в Україні є складовою процесу адаптації національної освітньої системи до змін, що відбуваються останні двадцять років у європейських країнах і пов'язані з визнанням значущості знань як

рушія суспільного добробуту та прогресу. Відтак, питання забезпечення рівного доступу не просто до освіти, а саме до якісної освіти є ключовим фактором розвитку не тільки освітньої галузі, а й усього суспільства (Мельник, Богданова, 2016).

Відродити непорушні цінності й водночас надати молоді нових можливостей у сфері отримання якісних і актуальних освітніх послуг – важливе завдання сучасного суспільства. У цих умовах особливо актуального звучання набуває проблема впровадження якісної системи дистанційного навчання на рівні європейських зразків. Освіта сьогодні є головною моральною підвалиною суспільства, вона обов'язково має бути спрямованою в майбутнє. Від неї багато в чому залежить, яким буде наше суспільство завтра, яким буде вектор національного розвитку тощо. Зауважимо, що необхідність реформування сфери освіти відбувається на тлі динамічних суспільних зрушень, втрати моральних орієнтирів і сподівань на перспективний розвиток нашої держави. У процесі реалізації реформи освіти в Україні виникає велика кількість об'єктивних та суб'єктивних перешкод, які необхідно передбачати й долати, але поява коронавірусного фактору (який важко було спрогнозувати) викликає необхідність більш динамічного впровадження дистанційних форм навчання.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз останніх досліджень і публікацій, пов'язаних із темою нашої статті, свідчить, що в Україні є необхідні передумови для здійснення реформ як у сфері сучасної освіти, так і в науково-освітній галузі загалом. Досліджують дану проблематику в Україні такі видатні вчені, як В. Андрущенко, В. Бакіров, І. Вакарчук, М. Згуровський, О. Іванов, В. Кремень та інші.

Значну роль у підтримці якісної освіти, підвищення її ефективності в сучасних умовах відіграють інформаційно-комунікаційні технології, що пронизують як сам процес навчання, так і процеси управління. Більшою мірою це стосується, звичайно, роботи закладів вищої освіти. У галузі використання ІКТ у навчально-виховному процесі накопичено значний науковий потенціал – роботи В. Бикова, А. Гуржія, М. Жалдака, А. Кудіна, В. Кухаренка, Н. Морзе, С. Ракова, В. Сергієнка, О. Співаковського, І. Шоробура та інші.

Теоретичні дослідження з питань дистанційного навчання базуються на методологічних працях Ю. Бабанського, Л. Виготського, П. Гальперіна, Г. Костюка, Н. Талізінної та інших. Значних зусиль до формування системи дистанційного навчання доклали вчені С. Батишев, М. Згуровський, І. Харламов, Е. Тоффлер та інші. У працях вітчизняних науковців

проблемам, пов'язаним з упровадженням, розробкою методології дистанційної освіти, присвячено роботи В. Бикова, Н. Думанського, В. Кухаренка, В. Олійника, Н. Сиротенко, Н. Морзе, П. Камінської та інших. Проблеми розробки технологій дистанційного навчання в зарубіжних країнах, зокрема перспективи розвитку дистанційної освіти, досліджували Дж. Андерсон, Ст. Віллер, Т. Едвард, Р. Клінг.

З означеного видно, що зарубіжна й вітчизняна наукова спільнота досить активно займається розробкою теоретичних, практичних та соціальних аспектів дистанційного навчання. Але виклики, з якими стикнулася вся педагогічна спільнота на початку минулого, 2020 року, залишили для науковців, а ще більше для педагогів-практиків більше запитань, ніж відповідей.

Отже, **метою статті** є підвищення уваги до дистанційного навчання як засобу протидії кризовим епідеміологічним ситуаціям, обґрунтування нових освітніх можливостей такого типу навчання.

Методи дослідження. Представлена стаття є спробою попереднього аналізу існуючих досліджень актуальної проблеми дистанційного навчання з використанням загальнонаукових методів емпіричного (спостереження, порівняння) й теоретичного (узагальнення, пояснення) характеру.

Виклад основного матеріалу. Наприкінці 2019 – на початку 2020 року весь світ охоплює проблема, яка кардинально вплинула на процеси, пов'язані з реформуванням і взагалі функціонуванням освітньої галузі в Україні.

Через розповсюдження вірусу Covid-19 із самого початку 2020 року більшість країн світу почали запроваджувати карантинні заходи, що призвело до закриття на невизначений час усіх закладів освіти. Освітні установи в цих країнах змушені були за короткий термін перейти на дистанційний навчальний процес. Готовність до цього була різна, зокрема в Україні, яка не відрізняється потужною матеріально-технічною базою, виникли суто технічні проблеми – відсутність Інтернету, комп'ютерів, навчальних матеріалів у мережі тощо.

Не можна відкинути також і факт неготовності більшості викладачів і учнів, особливо це стосується сільської місцевості, мешканців невеликих районих центрів, до дистанційного навчання. Першими на потреби викладачів та учнів відгукнулася ІТ галузь: була підвищена потужність каналів, з'явилася велика кількість сервісів та інструментів для навчання. Для проведення відеоконференцій, онлайн уроків дуже популярним виявився засіб ZOOM, Google meet, у соціальних мережах була опублікована велика

кількість блогів з рекомендаціями, детальними інструктажами щодо проведення індивідуальних і групових уроків, відео конференцій, проводилися дистанційні курси з розробки навчальних ресурсів та організації самого процесу спілкування й навчання тощо. Але сьогодні, після послаблення карантинних вимог і скасування жорстких локдаунів у світі стало зрозуміло, що людство перейшло на нову стадію розвитку, де дистанційне навчання буде й у подальшому відігравати велику роль. Тому важливо проаналізувати результати та наслідки дистанційного навчального процесу і визначити пріоритетні шляхи розвитку онлайн освіти.

Під самим терміном «дистанційне навчання» сучасні українські вчені, які займаються розробкою ІКТ, В. Биков та В. Кухаренко розуміють таку форму організації навчального процесу, за якої її активні учасники (об'єкт і суб'єкт навчання) досягають мети навчання, здійснюючи навчальну взаємодію принципово й переважно екстериторіально (тобто на відстані, яка не дозволяє і не передбачає безпосередню навчальну взаємодію учасників віч-на-віч інакше, ніж коли учасники територіально перебувають поза межами можливої безпосередньої навчальної взаємодії та коли в процесі навчання їхня особиста присутність у певних навчальних приміщеннях закладу не є обов'язковою) (Биков, Кухаренко, 2008).

У свою чергу, екстрене дистанційне навчання являє собою тимчасовий перехід навчального процесу в альтернативний режим навчання через кризові обставини (Hodges, 2020).

З початком нового навчального року прийшов час звернути увагу на те, як змінилося життя учнівської і студентської молоді внаслідок необхідності в запровадженні дистанційного навчання. Адміністрація й педагогічні колективи закладів освіти всіх рівнів самостійно, спираючись на загальнодержавні рекомендації, запроваджують у своїх закладах переважно змішану очно-дистанційну форму навчання. Деякі заклади вищої освіти, зважаючи на регіональну епідеміологічну ситуацію, не зважилися відновити звичну всім форму відвідування лекцій з відпрацюванням практичних занять і продовжують працювати в онлайн режимі. Ті ж університети, які ризикнули, все частіше відправляють потоки студентів на самоізоляцію через підтвердження діагнозів захворювання вірусом. Варто визнати той факт, що найближчим часом дистанційне навчання буде єдиною можливістю отримати необхідні знання. Правда, якість отриманих таким чином знань залишається під питанням.

Перші кроки до розвитку ДО в Україні були зроблені ще наприкінці 90-х років ХХ століття. У лютому 1998 р. Верховна Рада прийняла Закон

України «Про національну програму інформатизації» (Закон України, 2020), у якому формулюються основні завдання з інформатизації освіти та визначаються напрями їхньої реалізації. Фахівець із методики викладання інформатики, академік Н. Морзе визначає інформаційну технологію як сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються людьми для реалізації конкретного складного процесу шляхом поділу його на систему послідовних взаємопов'язаних процедур і операцій, які виконуються більш або менш однозначно і мають на меті досягнення високої ефективності в пошуку, накопиченні, опрацюванні, зберіганні, поданні, передаванні даних за допомогою засобів обчислювальної техніки та зв'язку, а також засобів їх раціонального поєднання з процесами опрацювання даних без використання машин (Морзе, 2004).

Тобто питання «бути чи не бути» дистанційній освіті в Україні й зрештою в усьому світі вже не є актуальним, оскільки дистанційна освіта існує і по праву займає своє соціально-значуще місце в освітній сфері. Ще наприкінці ХХ століття в 107 країнах світу діяло близько 1000 навчальних закладів дистанційного типу. Кількість тих, хто здобув вищу освіту в системі дистанційної освіти, у 1997 р. становила близько 50 млн. осіб, а вже в 2000 р. ця кількість сягнула 90 млн. За новими статистичними прогнозами у 2023 р. ця цифра становитиме 120 млн. осіб (Татарчук, 2000).

Отже, сучасному українському суспільству потрібна масова якісна освіта, яка буде спроможна забезпечити нові, значно ускладнені вимоги до споживача та виробника матеріальних і духовних благ. Виконати таке соціальне замовлення шляхом збільшення асигнувань на освіту, нарощуванням кількості закладів освіти та іншими традиційними способами не в змозі навіть заможні країни. Тому поява дистанційної освіти не є чимось випадковим, це закономірний етап розвитку та адаптації освітньої галузі до сучасних соціально-економічних умов і потреб.

Відомо, що в основі соціально-економічного розвитку інформаційного суспільства лежить не матеріальне виробництво, а виробництво інформації та знань. Для будь-якої країни ступінь її економічного і технологічного розвитку, добробут суспільства є пропорційним середньому рівню знань, умінь, навичок і кваліфікацій її активного населення (Триндаде, 2000).

Люди з високою кваліфікацією краще пристосовані до можливих змін профілю роботи, менш вразливі у випадку її втрати, спроможні оновлювати, підвищувати, удосконалювати рівень своїх знань і вмінь самостійно за рахунок самонавчання. Розвиток високих технологій у все

більших масштабах підвищує попит на інтелектуальність в освіті серед широких мас населення в будь-яких країнах.

За останні роки розвиток інформаційних технологій зробив актуальною проблему загальної модернізації системи освіти. Сутність такої модернізації найбільше проявилася в розробці концепції дистанційної освіти (ДО), яка, завдяки такому глобальному явищу, як Інтернет, охоплює найбільш широкі прошарки суспільства та стає найважливішим фактором його розвитку. Особливого значення така модернізація системи освіти набуває в Україні.

Спираючись на офіційні статистичні дані, можна стверджувати, що в Україні близько 30 % закладів освіти заявили про те, що вже мають певний досвід і планують удосконалювати навчальний процес у режимі ДО. Однак, найчастіше за цим стоїть звичайна заочна форма навчання. Чим же відрізняється дистанційна освіта від інших видів дистанційного отримання знань і професійних навичок? Насамперед, ДО – це відкрита система навчання, що передбачає активне спілкування між викладачем і студентом за допомогою сучасних технологій та мультимедіа. Така форма навчання, зазвичай, передбачає наявність свободи у виборі місця, часу та темпу навчання.

Система ДО має низку переваг і значно розширює коло потенційних студентів. Одержати освіту дистанційно має можливість, насамперед, молодіжна аудиторія, яка не може поєднувати навчання з роботою або проживає у віддаленій від потужних обласних центрів місцевості. Йдеться здебільшого про військовослужбовців, домогосподарок, керівників, бізнесменів або студентів, які бажають паралельно одержати іще одну освіту або додаткову кваліфікацію. Отже, дистанційна форма навчання підходить майже всім, тому що дає можливість гармонійно поєднувати навчання та повсякденне життя.

Варто відзначити, що ДО – доступна можливість одержати якісну освіту за кордоном з мінімальними фінансовими витратами. Зауважимо, що більшість ЗВО Європи та США ввели таку зручну для студентів форму освіти набагато раніше, ніж Україна. До того ж, йдеться про можливість обирати найбільш актуальні спеціальності та напрями, отримуючи при цьому диплом європейського зразка.

Отже, сучасна освіта вимагає безупинно розширювати сприйняття комплексності світу та здійснювати сприяння формуванню інформаційного суспільства. Для того, щоб знання отримали конкретний зв'язок з діями, необхідно постійно «навчати себе», поповнюючи й розширюючи,

оновлюючи зміст своєї, раніше набутої освіти. Саме цю мету і ставить перед собою дистанційна освіта (<http://www.osvita.org.ua/distance/>).

Спираючись на вищевказане, ми можемо визначити й конкретизувати головні переваги дистанційної форми навчання:

- доступність всім верствам населення;
- відсутність необхідності відвідувати лекції і семінари наживо;
- демократичний і зручний зв'язок «викладач – студент»;
- комплексне програмне забезпечення;
- застосування провідних освітніх технологій;
- індивідуальний і гнучкий процес навчання;
- можливість отримання необхідних додаткових консультацій.

Перспективу і вдосконалення системи дистанційного навчання в Україні складає впровадження в цей процес комп'ютерної і аудіо-візуальної техніки. У даний час проблему дистанційної освіти розробляють практично всі ЗВО на території України (<http://www.forest.lviv.ua/statti/distance.html>).

У процесі цієї роботи доводиться долати певні труднощі й ураховувати комунікаційні обмеження, а саме:

- певна ізоляваність студента у віртуальній академічній групі;
- обмеження, що перешкоджають розвиткові групової комунікації, групової єдності;
- технічні засоби групової комунікаційної діяльності викладача і студента створюють штучний і неповноцінний, у традиційному розумінні, комунікативний простір;
- невміння конкретно й стисло висловити свої думки, особливо в чатах і коротких повідомленнях;
- труднощі короткого формулювання та тезисного аргументування своєї позиції під час навчального процесу, особливо в чатах та відеоконференціях (Мельник, Богданова, 2016).

За умови реалізації дистанційної форми навчання, контроль знань здійснюється, здебільшого, у формі перевірки письмових завдань, що значно обмежує можливості студентів висловлюватися в довільній словесній формі, спілкуючись із викладачем віч-на-віч. Недостатня кількість практичних (лабораторних) занять, також, має негативний характер як для студентів, з точки зору отримання повноцінних знань, так і для викладачів, які ставляться до практики як до необхідного закріплення теоретичних знань.

Отже, незважаючи на значні переваги дистанційної форми навчання (ДФН) та вагомій напрацювання щодо впровадження різних технологій та

підвищення ефективності ДФН, її поширення викликає цілу низку проблемних питань, які потребують вирішення. Самими розповсюдженими серед них є такі:

- недостатньо досконала законодавча база України щодо широкого впровадження дистанційної форми навчання;
- недостатнє фінансування для забезпечення матеріальної бази закладів вищої освіти для впровадження ДФН;
- низьке фінансування виконуваних робіт із розробки і впровадження дистанційних технологій у закладах вищої освіти;
- упередженість та консерватизм щодо ефективності дистанційної форми навчання в педагогічних колективах закладів, у керівників освітніх установ;
- недостатність державної підтримки процесу розвитку дистанційної освіти в Україні;
- заклади вищої освіти використовують різні моделі, технології та форми організації й використання освітніх контентів, що ускладнює обмін позитивними результатами і досягненнями та ефективний інформаційний обмін (Варзар, 2005, 116).

Водночас, серед недоліків дистанційної форми навчання можна виділити такі, як: відсутність очного спілкування викладача і студента, оскільки не всі студенти можуть бути самодисциплінованими і самосвідомими, на високому рівні здійснювати самостійну навчальну діяльність, а ДФН не дає можливості здійснювати якісний контроль за діями слухачів (учнів, студентів тощо); якість навчання за допомогою дистанційних технологій багато в чому залежить від наявного рівня технічного устаткування, при цьому особливе навантаження на апаратно-програмну частину комп'ютера дають програмні засоби для проведення віртуальних практикумів та заходів із використанням відео- та аудіо записів.

Не можна відкидати також і фактор моральної відповідальності. За відсутністю суворого контролю з боку викладачів та потрібної апаратно-програмної підтримки у слухачів з'являється спокуса замінити себе на іншу особу, більш обізнану й компетентну, з метою кращого виконання тестових завдань, написання контрольних робіт, складання заліків та екзаменів. Окрім цього, не можна відкидати проблему забезпечення самостійної роботи, оскільки з одного боку, слухачі у своїй більшості ще не мають достатнього досвіду самостійної роботи та вольової саморегуляції, не можуть одразу подолати звичку до групового навчання й колективної відповідальності, а з

іншого боку, маємо недостатнє організаційно-методичне забезпечення самостійної роботи слухачів, що є завданням тьюторів.

Аналіз ефективності ДФН показує також, що вміння здійснювати комунікацію на відстані є недостатньо розвиненим як у студентів, так і у викладачів. У зв'язку із цим виникає проблема появи комунікативного бар'єру і відсутності психологічного комфорту учасників дистанційного навчання (Биков, Кухаренко, 2015).

Отже, основна мета діяльності сучасних закладів освіти в нинішній ситуації полягає не в тому, щоб відтворити стійку освітню екосистему, а скоріше в тому, щоб забезпечити тимчасовий доступ до навчання та навчальної підтримки, які можна було би швидко налаштувати і які були б ефективно діючими й доступними під час надзвичайної ситуації або кризи. Розглядаючи і прогнозуючи можливості планування освітнього процесу в умовах кризи, стає очевидним, що виникнення нестандартних ситуацій, подібних до такої, у якій опинилося людство сьогодні, вимагають і творчого вирішення проблем. Ми повинні навчитися мислити нестандартно, відкидаючи іноді колишні напрацювання й методики для того, щоб іти в ногу з часом, створювати й шукати нові рішення та можливості, які допоможуть задовольнити потреби наших студентів і спільнот.

Зрозуміло, що в постійно змінюваних суспільних умовах, не можливо запропонувати, а тим більше запровадити єдино вірні шляхи й підходи до вирішення тих чи інших проблем, з якими стикається педагогічна спільнота сьогодні. Не можливо запропонувати якійсь універсальний спосіб ефективного впровадження й користування дистанційними курсами. Насправді, можна говорити лише про вироблення найбільш дієвих моделей доставки та розповсюдження методів і засобів масової інформації, особливо, коли вони відповідають мінливим потребам і обмеженням у ресурсах.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Українська система освіти на всіх її ланках досі потерпає від пережитків радянського підходу до управління: заклади вищої освіти є заручниками державного замовлення, яке ізолює їх від економічних реалій і щоразу більше віддаляє від необхідності контактувати з реальними роботодавцями й активно реагувати на зміни в соціально-економічній сфері. Як результат, ми маємо негнучку й інертну до змін вищу освіту, що готує абсолютно непідготовлених (і практично, і психологічно) до праці випускників. У той самий час, диплом про отримання вищої освіти досі є основною вимогою під час працевлаштування, особливо для юристів, медиків, педагогів, менеджерів, фахівців промислової сфери (інженерів, керівників підприємств). Для

уникнення додаткових витрат, пов'язаних із необхідністю навчати, підвищувати кваліфікацію, іншим чином додатково готувати своїх працівників до ефективного виконання їхніх обов'язків, роботодавці повинні порушувати процес інтенсифікації й підвищення мобільності майбутніх фахівців.

До речі, упровадження дистанційних форм навчання є нерозривно пов'язаним із вимогою часу щодо володіння новітніми комп'ютерними технологіями, усіма, без виключення, категоріями випускників закладів вищої освіти, незалежно від їхньої спеціальності.

В умовах кардинальних змін у вітчизняній сфері освіти, необхідності пошуку й упровадження нових прогресивних форм і методів у навчальний процес, особливої актуальності набуває питання про організаційно-методичне забезпечення різноманітних форм дистанційного навчання в закладах вищої освіти. Робота над досліджуваною темою дозволяє нам зробити висновки щодо наявності упередженого ставлення й відсутності ентузіазму щодо сьогодишнього стану та перспектив упровадження дистанційного навчання в колах українських освітян. Лише 19 провідних національних ЗВО надають можливість отримати освіту дистанційно, до того ж, не за всіма спеціальностями.

Як показують результати дослідження, більшість закладів пропонує не дистанційну освіту в чистому вигляді, а перехідний етап, тобто заочно-дистанційну форму здобуття освіти. Така форма навчання має свої переваги, але не забезпечує необхідної свободи дій ані студенту, ані викладачу. З цього можна зробити висновки, що дистанційна освіта в Україні знаходиться на початковому етапі свого розвитку, розглядається, здебільшого, як вимушений крок у бік подолання кризи, пов'язаної із загрозливим розповсюдженням епідемії. Отже, широкі можливості використання дистанційних форм навчання на сьогодні використовуються в нас лише частково. Водночас, необхідність упровадження дистанційних технологій не викликає сумніву і вітчизняним ЗВО необхідно не тільки впроваджувати зарубіжні технології та приймати фінансову допомогу, а й розробляти власні моделі дистанційного навчання та відповідно фінансувати їх.

Реформи в освіті мають не миттєвий характер, вони відбуваються постійно з врахуванням змін у соціально-економічних стосунках і потребах, що постійно змінюються. Саме ці причини створюють необхідне підґрунтя для дослідників, учених і педагогів-практиків на шляху створення ефективної системи дистанційного навчання в контексті сучасних освітніх реформ.

ЛІТЕРАТУРА

- Биков, В. Ю., Кухаренко, В. М. (2015). *Дистанційний навчальний процес*. Київ: Міленіум (Bikov, V. Yu., Kukhareenko, V. M. (2015). *Distance learning process*. Kyiv: Millennium).
- Биков, В.Ю., Кухаренко, В.М. (ред.) (2008). *Технологія розробки дистанційного курсу*. Київ: Міленіум (Vykova, V. Yu., Kukhareenko, V.M. (Eds.) (2008). *Technology of distance course development*. Kyiv: Millennium).
- Варзар, Т. (2005). Дистанційна освіта в сучасній освітній діяльності. *Українознавство*, 1, 116-119 (Varzar, T. (2005). Distance education in modern educational activities. *Ukrainian Studies*, 1, 116-119).
- Закон України «Про національну програму інформатизації» (Редакція від 16.10.2020). <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80> (*Law of Ukraine «On the National Informatization Program»* (Revised dated 16.10.2020). <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>).
- Морзе, Н. В. (ред.) (2004). *Інформаційні технології в навчанні*. Київ: Видавнича група BHV (Morse, N. V. (2004). *Information technology in education*. Kyiv: BHV Publishing Group).
- Кремень, В. Г. (2006). Яку людину має готувати освіта: на чому слід зосередити увагу, модернізовуючи освітню діяльність. *Всеукраїнський науково-практичний журнал «Директор школи, ліцею, гімназії»*, 5, 4-7 (Kremen, V. H. (2006). What kind of person should prepare education: what to focus on, modernizing educational activities. *All-Ukrainian scientific-practical journal «Director of school, lyceum, gymnasium»*, 5, 4-7.)
- Мельник, Ю.В., Богданова, Н.В. (2016). Особливості комунікативних зв'язків у сучасній вищій школі. *Розвиток професійних компетентностей державних службовців: комунікативний аспект: матеріали щорічної науково-практичної конференції за міжнародною участю*. Київ: НАДУ (Melnik, Yu.V., Bogdanova, N.V. (2016). Features of communicative relations in modern high school. *Development of professional competencies of civil servants: communicative aspect: materials of the annual scientific-practical conference with international participation*. Kyiv: NAPA).
- Програма діяльності Кабінету Міністрів України «Назустріч людям». Режим доступу: www.rada.gov.ua (*Program of activities of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Towards people»*. Retrieved from: www.rada.gov.ua).
- Татарчук, Г.М. (2000). Інституціоналізація дистанційного навчання: соціологічний аспект. *Образование*, 1, 63-72 (Tatarchuk, H. M. (2000). Institutionalization of Distance Learning: Sociological Aspect. *Education*, 1, 63-72).
- Триндаде, А.Р. (2000). Інформаційні та комунікаційні технології та розвиток людських ресурсів. *Дистанційне навчання*, 2, 5-9 (Trindade, A.R. (2000). Information and Communication Technology and Human Resource Development. *Distance education*, 2, 5-9).
- Hodges, Ch., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., Bond, A. (2020). *The Difference Between Emergency Remote Teaching and Online Learning*. Retrieved from: <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>.
- <http://www.osvita.org.ua/distance/>
- <http://www.forest.lviv.ua/statti/distance.html>

РЕЗЮМЕ

Куркина Снежана. Журавлев Виталий. Дистанционное обучение как составляющая образовательных реформ в Украине.

В статье сделано попытку исследования особенностей внедрения и перспектив развития дистанционного обучения в Украине. Доказано, что дистанционное образование является перспективным и актуальным направлением развития образовательных систем, одним из весомых составляющих реформирования образования не только в Украине, а и в мире. Таким образом, целью авторов стало повышение внимания к дистанционному обучению как способу противодействия кризисным эпидемиологическим ситуациям, обоснование новых образовательных возможностей обучения такого типа.

Ключевые слова: образование, обучение, дистанционное обучение, дистанционные технологии, реформы, высшая школа, наука, инновации.

SUMMARY

Kurkina Sneghana, Zhuravlyov Vitaliy. Distance learning as a part of educational reforms in Ukraine.

In the article the attempt to research into the features of introduction and prospects of the distance learning development in Ukraine is made.

It is proved that distance learning is a promising and relevant direction of the education systems development, one of the important components of education reform not only in Ukraine but also in the world.

Therefore, the authors aimed to increase attention to distance learning as a means of counteracting the crisis epidemiological situations, substantiation of new educational opportunities for this type of training.

In addition, the directions of reforming the educational sector are outlined, which include: affordable and high-quality preschool education; new Ukrainian school; modern professional education; quality higher education and adult education; development of science and innovation.

The essence of distance education is revealed, which is a kind of educational system, which uses mainly distance learning technologies and organization of the educational process, one of the forms of education, in which mastering one or another level at one or another specialty (training, retraining or advanced training) is carried out in the process of distance learning. The factors that led to the emergence of modern forms of distance education in the early twentieth century are outlined. Especially important factors are globalization, increasing the dynamics of socio-economic development of society, the emergence of new needs of students, the development of innovative information and communication technologies, their comprehensive implementation in almost all spheres of human life, the need for widespread use of these technologies in education as a means of learning and a subject at the same time.

Thus, the purpose of writing the article is to increase attention to distance learning as a means of counteracting crisis epidemiological conditions. The authors point out that humanity in modern conditions is entering a new stage of development, when distance learning will play a major role and determine that in the near future distance learning will be the only opportunity to gain the necessary knowledge; assert that the problems that have arisen during the quarantine restrictions can turn into new opportunities, provided that the appropriate and effective teaching methods are used.

Key words: education, training, distance education, distance technologies, reforms, higher school, science, innovations.